

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum vita contemplatiua consistat solum in vno actu, aut in pluribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ARTICVLVS III.

Super Questionis 180. Articulum tertium.

Utrum ad uitam contemplatiuam pertineant diuersi actus.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod ad uitam contemplatiuam pertineant diuersi actus. Ricardus enim * de sancto Victore distinguit inter contemplationem, meditationem, & cogitationem: sed omnia ista videntur ad uitam contemplatiuam pertinere. ergo uidetur, quod uita contemplatiua sint diuersi actus.

¶ 2 Præf. Apost. 2. ad Corint. 3. dicit. Nos uero reuelata facie gloriam Domini speculantes, transformamur in eandem claritatem: sed hoc pertinet ad uitam contemplatiuam. ergo præter tria prædicta, etiam speculatio ad uitam contemplatiuam pertinet.

¶ 3 Præf. Bernardus dicit in lib. de consideratione, * quod prima & maxima contemplatio est admiratio maiestatis: sed admiratio secundum Damascum ponitur species timoris. ergo uidetur, quod plures actus ad uitam contemplatiuam requirantur.

¶ 4 Præf. Ad uitam contemplatiuam pertinere dicitur oratio, electio, & meditatio, pertinet etiam ad uitam contemplatiuam auditus: nam de Maria, per quam uita contemplatiua significatur, dicitur Lucæ 10. quod sedens secus pedes Domini audiebat uerba illius. ergo uidetur, quod plures actus ad uitam contemplatiuam requirantur.

SED CONTRA est, quod uita hic dicitur operatio, cui homo principaliter intendit. ergo si plures sunt operationes uitæ contemplatiuæ, non erit una uita contemplatiua, sed plures.

RESPON. Dicendum, quod de uita contemplatiua nunc loquimur sicut ad hominem pertinet. Hæc autem differentia est inter hominem, & Angelum, ut patet per Diony. 7. ca. de diu. nom. * quod Angelus simpliciter apprehensione ueritatem intuetur. Homo autem quodam processu ex multis pergit ad intuitum simplicis ueritatis. Sic ergo contemplatiua uita unum quidem actum habet, in quo finaliter perficitur, scilicet contemplationem ueritatis, a quo habet unitatem. Habet autem multos actus, quibus peruenit ad hunc actum finalem, quorum quidam pertinent ad acceptionem principiorum, ex quibus procedit ad contemplationem ueritatis: alii autem pertinent ad deductionem principiorum in ueritatem eius, cuius cognitio inquiritur. Ultimus autem completiuis actus, est ipsa contemplatio ueritatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cogitatio sicut Ricardus de Sancto Victore, * uidetur pertinere ad multorum inspectionem, ex quibus aliquis colligere intendit unam simplicem ueritatem. Vnde sub cogitatione comprehendere possunt & perceptiones sensuum ad cognoscendum aliquos effectus, & imaginationes, & discursus rationis circa diuersa signa, uel quæcunque perducentia in cognitionem ueritatis intentam. Quæuis secundum Aug. 14. de Trinit. † cogitatio dici possit omnis actualis operatio intellectus. Meditatio uero

Secunda Secunda S. Tho. III per-

IN articulo eiusdem q. collige distincte nouem ad uitam contemplatiuam pertinere actus, que recitantur in litera & distincte applicata ad tria membra progressus in contemplatione in corpore articali posita, scilicet acceptionem principiorum, deductionem ex principis acceptis, & contemplationem ipsam. Et sic diuide ac distribue, ut auditio, lectio, & oratio ad acceptionem spectent: meditatio uero, speculatio, consideratio, & cogitatio, ad deductionem: contemplatio demum cum subsequente admiratione ad ipsam constitutionem contemplationis.

3. di. 35. q. 1. arti. 1. & 4. dist. 9. q. 4. arti. 2. q. 1. ad 2. in lib. de contemplatione, cap. 3.

Li. 5. de Considerat. in fin. illius.

Lib. 2. de Philosophia ca. 15.

Cap. 7. inter prin. & med. diuin.

Lib. 1. de contemplatione ca. 4. circa prin.

Lib. 14. c. 7. a med. tom. 3.

speciosa est in animo. unde significatur per Rachel de qua dicitur Genes. 29. quod erat pulchra facie: sed pulchritudo animi attenditur secundum uirtutes morales, & præcipue secundum temperantiam, ut Ambrosius dicit in 1. * de officio. ergo uidetur quod uirtutes morales pertineant ad uitam contemplatiuam.

SED CONTRA est, quod uirtutes morales ordinantur ad exteriores actiones: sed Gregorius * dicit in 6. moral. quod ad contemplatiuam uitam pertinet ab exteriori actione quiescere. ergo uirtutes morales non pertinent ad uitam contemplatiuam.

RESPON. Dicendum, quod ad uitam contemplatiuam potest aliquid pertinere dupliciter: uno modo, essentialiter: alio modo, dispositiue. Essentialiter quidem uirtutes morales non pertinent ad uitam contemplatiuam: quia finis contemplatiuæ uitæ est consideratio ueritatis. Ad uirtutes autem morales, scire quidem, quod pertinet ad considerationem ueritatis, parum potestatem habet, ut Philo. dicit * in 2. Ethico. Vnde & ipse in 10. † Ethicorum, uirtutes morales dicit pertinere ad felicitatem actiuam, non autem ad contemplatiuam. Dispositiue autem uirtutes morales pertinent ad uitam contemplatiuam: impeditur enim actus contemplationis, in quo essentialiter consistit uita contemplatiua, & per uoluntati passionum, per quam abstrahitur intentio animæ ab intelligibilibus ad sensibilia, & per tumultus exteriores. Uirtutes autem morales impediunt uehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus: & ideo uirtutes morales dispositiue ad uitam contemplatiuam pertinent.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut supra dictum * est, uita contemplatiua habet motum ex parte affectus: & secundum hoc dilectio Dei & proximi requiritur ad uitam contemplatiuam. Causæ autem mouentes non intrant essentialiter rei, sed disponunt, & perficiunt rem. Vnde non sequitur, quod uirtutes morales essentialiter pertineant ad uitam contemplatiuam.

AD SECVNDVM dicendum, quod sanctimonia, id est, munditia, causatur ex uirtutibus, que sunt circa passionem impediens puritatem rationis. Pax autem causatur ex iustitia, que est circa operationes, secundum illud Isa. 32. Opus iustitiæ pax, in quantum scilicet ille, qui ab iniuriis aliorum abstinet, subtrahit litigiorum & tumultuum occasiones: & sic uirtutes morales disponunt ad uitam contemplatiuam, in quantum causant pacem, & munditiam.

AD TERTIVM dicendum, quod pulchritudo, sicut supra dictum * est, consistit in quadam claritate, & debita proportione. Utrumque autem horum radicaliter in ratione inuenitur, ad quam pertinet & lumen manifestans, & proportionem debitam in aliis ordinare: ideo in uita contemplatiua, que consistit in actu rationis, per se & essentialiter inuenitur pulchritudo. Vnde Sapient. 8. de contemplatione sapientia dicitur, Amator factus sum formæ illius. In uirtutibus autem moralibus inuenitur pulchritudo participatiue, in quantum scilicet participant ordinem rationis, & præcipue in temperantia, que reprimat concupiscentias maxime lumen rationis obcurantes. Et inde est, quod uirtus castitatis maxime reddit hominem aptum ad contemplationem, in quantum delectationes ueneræ maxime deprimunt mentem ad sensibilia, ut Augustinus dicit * in libro soliloquiorum.

in libro soliloquiorum.

pertinere vñ ad processum rōnis ex principiis ali-
bus pertingentibus ad veritatis alicuius contēplatio-
nē: & ad idem pertinet consideratio s̄m Bernardū. *
Quāuis s̄m Philosophum in 3. de anima, omnis
operatio intellectus, consideratio dicitur: sed cōtē-
platio pertinet ad ipsū simplicem intuitum verita-
tis. Vnde idem Ricardus dicit, q̄ contēplatio est p-
spicax, & liber contuitus animi in res perspicendas.
Meditatio autem est intuitus animi in veritatis in-
quisione occupatus. Cogitatio autem est animi re-
spectus ad euagationem pronus.

Loco citato
in arg. 3.

Loco citato
in arg. 1.

Est Aug. in
libro 15. de
Tri. c. 8. to. 3.

AD SECVNDVM dicendū, q̄ speculatio, vt gl. Aug. *
dicit ibidem, d̄r a speculo, non a specula. Videre autē
aliquid per speculum, est videre causam per effectū,
in quo eius similitudo relucet: vnde speculatio ad
meditationem reduci videtur.

AD TERTIVM dicendum, q̄ admiratio est species
timoris cōsequēs apprehensionē alicuius rei excedē-
tis nostrā facultatē. Vnde admiratio est actus conse-
quens contēplationē sublimis veritatis. Dicitū est
enim, * quod contēplatio in affectu terminatur.

Artic. huius
quæst.

AD QVARTVM dicendū, q̄ homo ad cognitionē
veritatis pertingit dupliciter. Vno mō, per ea, quæ ab
alio accipit: & sic quidem quantū ad ea, quæ homo
a Deo accipit, necessaria est oratio, s̄m illud Sapiē. 7.
Inuocauit, & venit in me spiritus sapientia; Quantum
verō ad ea quæ accipit ab homine, necessarius est au-
ditus, s̄m quod accipit ex voce loquentis: & lectio,
s̄m quod accipit ex eo, quod per scripturam est tradi-
tum. Alio modo, necessarium est, quod adhibeat
proprium studium, & sic requiritur meditatio.

¶ Super Questionis
180. Articulum
quartum

ARTICVLVS IIII.

Vtrum vita contemplatiua solum con-
sistat in contēplatione Dei, an etiā
in consideratione cuiuscumque ve-
ritatis.

Infr. artic. 7.
cor. & q. 81.
ar. 4. ad 2. &
q. 82. art. 2.
cor. & 3. dif.
35. q. 1. art.
2. q. 3.

AD QVARTVM sic proceditur.
Vñ, q̄ vita contemplatiua nō
solum consistat in contēplatio-
ne Dei, sed etiam in consideratio-
ne cuiuscumque veritatis. Dicitur
enim in Psal. 138. Mirabilia opera
tua, & anima mea cognosceat ni-
mis: sed cognitio diuinorum ope-
rum fit per aliquam contēplationem
veritatis, ergo videtur q̄
ad vitam contemplatiuam per-
tineat, non solum diuinam veri-
tatem, sed etiam quamlibet aliam
contemplari.

In libr. 5. de
confid. in su-
illius.

¶ 2. Præ. Bernardus in lib. de con-
siderat. * dicit, q̄ prima contē-
platio est admiratio maiestatis:
secunda est iudiciorum Dei: ter-
tia est beneficiorum ipsius: quarta
est promissorum. Sed inter hæc
quatuor solum primum pertinet
ad diuinam veritatem, alia vero
tria pertinent ad effectus ipsius. er-
go vita contemplatiua nō solum
cōsistit in consideratione diuinæ
veritatis, sed et in consideratione
veritatis circa diuinos effectus.

Lib. 1. de Co-
templ. c. 6.

¶ 3. Præ. Ricardus de Sācto Vi-
ctore * distinguit sex species contē-
plationum, quarum prima est se-

cundum solam imaginationem,
dum attendimus res corporales.
Secūda autem est in imaginatio-
ne secundum rationem, prout
scilicet sensibilibus ordinem & dispo-
deramus. Tertia est in ratione secundum
nem, quando scilicet per inspectio-
lium ad inuisibilia subleuatur. Quarta
ratione secundum rationem, quod
intendit inuisibilibus, quæ imaginatio
Quinta autem est supra rationem, quæ
revelatione cognoscimus ea, quæ
comprehendere non possunt. Sexta
tionē, & præter rationem, quando
illuminatione cognoscimus ea, quæ
ni repugnare videntur: sicut ea, quæ
sterio Trinitatis. Sed solum ultimam
nam veritatem pertinere, ergo contē-
lum respicit diuinam veritatem, sed
in creaturis consideratur.
¶ 4. Præ. In vita contemplatiua quatuor
tio veritatis, in quantum est perfectio
quælibet veritas est perfectio humani
go in qualibet contēplatione veritas
ta contemplatiua.

SED CONTRA est, quod Gregorius
quod in cōtēplatione principum
quaritur.

RESPON. Dicendum, quod sicut
ad vitam contemplatiuam pertinet
ter. Vno modo, principaliter: ad
dario, vel dispositiue. Principaliter
tam contemplatiuam pertinet con-
na veritatis: quia huiusmodi contē-
totius humanæ vitæ. Vnde Augustinus
nitar. * quod contēplatio Dei pro-
actionum omnium finis, atque
gaudiorum, quæ quidem in futura
quando videbimus eum facie ad facie
perfectos beatos faciet. Nunc autem
diuine veritatis competit nobis im-
per speculum, & in enigmate: ut
nobis quædam inchoatio beatitudinis
cipit, ut in futuro continuetur. Vñ
plus 10. Ethicorum, * in contēplatione
intelligibilis ponit vitam felicitatem
Sed quia per diuinos effectus in Deo
nem manuducimur, secundum illud
inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt,
ciuntur: inde est quod etiam contē-
rum effectum secundario ad vitam
pertinet, prout scilicet ex hoc man-
in Dei cognitionem. Vnde Augustinus
religio. * q̄ in creaturarum consideratio-
na & peritura curiositas est excusatio
immortalia & semper manentia facta
ex præmissis patet, q̄ ordine quatuor
vitæ contemplatiuam pertinet. Primum
virtutes morales: secundum autem aliam
contēplationem: tertio vero contēplationem
effectum: quatuor vero contēplationem
contēplatio diuinæ veritatis.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄
nem operum Dei quærebatur et
tur in Deū. Vnde alibi dicit Philo-
in omnibus operibus tuis, & in factis
meditabar: expandi manus tuas ad